



14es JCID



Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya

LA COL·LECCIÓ DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA: QUAN ELS NÚMEROS ENS PARLEN

Iris Torregrossa Romerosa. Bibliotecària. Servei d'Accés i Obtenció de Documents. Biblioteca de Catalunya. itorregrossa@bnc.cat. 93 270 23 00

Marga Losantos Viñolas. Bibliotecària. Cap del Servei d'Accés i Obtenció de Documents. Biblioteca de Catalunya. mlosantos@bnc.cat. 93 270 23 00

1. Introducció

La Biblioteca de Catalunya va néixer el 1907, com a biblioteca de l'Institut d'Estudis Catalans, i el 1914 s'obrí al públic. Des dels inicis ha tingut la voluntat de recollir el patrimoni bibliogràfic i documental català, en un sentit ampli, per conservar-lo i posar-lo a disposició dels investigadors i dels ciutadans.

El 1981 el Parlament de Catalunya va aprovar la *Llei de biblioteques*, que li atorgava la condició de biblioteca nacional. Aquesta condició no feia més que confirmar la missió amb què va néixer. La Biblioteca de Catalunya, com la majoria de biblioteques nacionals, té com a finalitat construir una col·lecció que doni testimoni de la producció bibliogràfica i documental de Catalunya.

La *Llei del Sistema bibliotecari* de 1993 va posar encara més èmfasi en el paper patrimonial de la Biblioteca, i hi va incorporar els serveis bibliogràfics creats o gestionats pel Servei de Biblioteques i del Patrimoni Bibliogràfic del Departament de Cultura: l'Hemeroteca, la Fonoteca, l'Arxiu de Material No-Llibre i la Biblioteca Bergnes de las Casas, que la converteix així en la receptora de tot el patrimoni bibliogràfic.

La Biblioteca ha fet 100 anys. Ha reunit una col·lecció de gairebé quatre milions de documents, que utilitzen de forma presencial més de quaranta-cinc mil usuaris l'any. El 2014 la consulta de la col·lecció física va ser de setanta mil documents, mentre que la col·lecció digitalitzada (Memòria Digital de Catalunya i ARCA) va rebre 1.200.000 consultes.

Sabem com s'ha format i què conforma la col·lecció de la biblioteca, però no podem dir el mateix sobre qui són els usuaris que la consulten, què consulten i quin ús en fan. El Servei d'Accés i Obtenció de Documents de la Biblioteca (a partir d'ara SAIOD) és el responsable de la relació entre els ciutadans i els documents. S'ocupa de l'accés dels lectors a la biblioteca, de la gestió de les peticions i la consulta dels documents, de les



14es JCID



Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya

reproduccions i el préstec. Altres activitats que du a terme són la informació bibliogràfica (l'anàlisi de la qual també és objecte d'una comunicació en aquestes jornades), la participació en les xarxes socials de la BC i les visites guiades.

L'objectiu del SAIOD és oferir el millor servei als ciutadans, facilitant-los l'accés als fons i col·leccions de la biblioteca, tant presencialment com virtual. És per això que ens hem plantejat que conèixer més qui són aquests usuaris, què consulten i en determinats casos quin ús en fan ens pot ajudar a millorar aquest servei. Ja fa anys que moltes d'aquestes dades es recullen de forma electrònica, i per tant la tecnologia ens pot ajudar a resoldre algunes d'aquestes qüestions, tot i que no amb la mateixa profunditat en tots els aspectes.

Abans de parlar de xifres, lectors i consultes, pensem que és interessant fer una breu descripció dels fons i col·lecció de la biblioteca.

2. Col·lecció de la BC

La Biblioteca té una col·lecció diversa i variada, formada per documents de totes les èpoques i suports, des d'un pergami del s. IX –el document més antic– fins a les darreres publicacions electròniques, passant per manuscrits medievals i moderns, mapes i cartells, incunables, partitures impreses i manuscrites, llibres, enregistraments sonors i audiovisuals, fotografies, revistes i diaris, epistolaris, fulls solts, etc. Aquesta col·lecció s'ha format per diferents vies: per compra, per donatiu, intercanvi i des del 1981, per Dipòsit Legal.

2.1. Fons general i modern

Considerem fons general i modern el publicat a partir de 1800, que no forma part de les col·leccions especials de la biblioteca: llibres, revistes, enregistraments sonors i audiovisuals, partitures, material gràfic. Podem destacar dins aquest fons diverses biblioteques personals que han arribat per donatiu o compra, de gran interès cultural i bibliogràfic, com les de J.V. Foix, Antoni Badia i Margarit, Avel·lí Artís Gener, August Matons, Lluís Tusquets de Cabirol, Carles Riba, entre altres.

El Dipòsit legal. Amb l'objectiu de preservar el patrimoni bibliogràfic, sonor, visual, audiovisual i digital d'un territori es crea la figura del Dipòsit Legal, que permet a l'Administració recollir exemplars de les publicacions que s'hi generen. La Llei de 1981 estableix que la BC, com a biblioteca nacional de Catalunya, és la receptora del Dipòsit Legal. Des de llavors ha anat arribant a la Biblioteca tot el que s'imprimia a



14es JCID



Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya

Catalunya, i des del 2013, tot el que s'hi edita, arran del canvi en la Llei de Dipòsit Legal. Llibres, revistes, mapes, cartells, enregistraments sonors i audiovisuals, i també des del canvi en la llei, edicions electròniques i digitals.

2.2. Fons especials

A la Biblioteca de Catalunya anomenen col·leccions o fons especials tots aquells relacionats amb la cultura catalana, d'escriptors, il·lustradors, compositors, i d'entitats com poden ser les editorials. També són fons especials aquells que, tot i no estar directament relacionats amb la cultura catalana, tenen un valor històric, artístic o cultural, com pot ser la Col·lecció Cervantina, la col·lecció d'obres del Segle d'Or o els gravats de Goya.

Manuscrits i arxiu. El fons de manuscrits abasta des dels documents medievals fins als escrits de personalitats de la cultura del s. XX i XXI. Destaquen textos emblemàtics com les *Homilies d'Organyà*, els cançoners provençals, l'*Atlàntida* de Verdaguer, l'obra manuscrita d'autors catalans del segle XX, com Carles Riba, Josep Carner, i més recentment, Maria Mercè Marçal, Joan Fuster o Montserrat Abelló. Dins l'arxiu s'ha de parlar de l'Arxiu de l'Hospital de la Santa Creu, el Arxiu de la Junta de Comerç o el Fons Moja, entre d'altres.

Música. La secció de Música de la BC es va crear el 1917, quan Felip Pedrell, musicòleg i compositor, va donar a la Biblioteca la seva producció musical i musicològica, que juntament amb l'arxiu Carreras Dagas va constituir el fons inicial de la secció. Els fons especials estan recollits en la Reserva de música, que aplega des de manuscrits musicals amb notació aquitana a les darreres composicions dels músics del segle XX i XXI (Isaac Albènic, Frederic Mompou, Robert Gerhard, Josep Soler).

Col·lecció gràfica. El que actualment anomenem Unitat Gràfica es creà el 1923, com a Secció d'Estampes, Gravats i Mapes i abasta materials tan diversos com mapes, matrius i planxes calcogràfiques, litogràfiques i xilogràfiques, gravats, dibuixos, ex-libris, fotografies, etc., del segle XVI fins a l'actualitat.

Entre els fons fotogràfics cal ressenyar, pel seu volum i ús, el fons de Josep Salvany i Blanch, metge i aficionat a la fotografia de començaments del segle XX. Conté deu mil imatges en placa estereoscòpica, datades entre 1911 i 1926.

Reserva Impresa i Col·leccions Especials (RICE). La Reserva Impresa es va constituir el 1917, amb els fons fundacionals de la biblioteca, entre ells la Biblioteca



14es JCID



Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya

Aguiló. Acull el llibre antic, rar, valuós i preciós, des dels incunables fins a les edicions de bibliòfil modernes. Destaca el fons fundacional de la biblioteca, la Col·lecció Aguiló, que constitueix la base de la Reserva catalana. Altres col·leccions són la Col·lecció Cervantina, Espona, Verdaguer, Toda de bibliografia espanyola a Itàlia, Sant Joan de la Creu, Elzeviriana, Almirall i Rull de teatre, etc.

Entre les col·leccions volem destacar, per l'ús que se'n fa, els anomenats Fullets Bonsoms, un recull de més de divuit mil textos administratius, jurídics, informatius i literaris catalans compresos entre el s. XVI i XIX.

2.3. Hemeroteca

La BC disposa d'un dels fons hemerogràfics més rics del país. Entre les col·leccions que l'integren, destaca la col·lecció de Reserva de l'Hemeroteca, formada per les publicacions periòdiques nascudes abans del 1945 tant de caràcter general com especialitzades, i la Col·lecció de Premsa Joan Givanel, integrada per números 1 i números solts de publicacions periòdiques.

2.4. Enregistraments sonors i audiovisuals

El fons de la Unitat de Sonors i Audiovisuals, que es va incorporar a la BC el 1994, està format per més de 400.000 documents sonors i audiovisuals. La secció dels enregistraments antics o de Reserva, els que constitueixen els fons especials, conté documents com cilindres de cera, rotlles de pianola, Berliners, bobines obertes, discos de pedra, de 78, 33 i 45 rpm, cassetts, etc.

3. Els usuaris de les col·leccions de la BC

La Biblioteca està oberta a tots els ciutadans majors de divuit anys que necessitin consultar els seus fons, i als estudiants de batxillerat que realitzin el treball de recerca. Els usuaris de la Biblioteca són estudiants universitaris, professors, investigadors, estudiants, públic general, que ha de fer consultes puntuals.

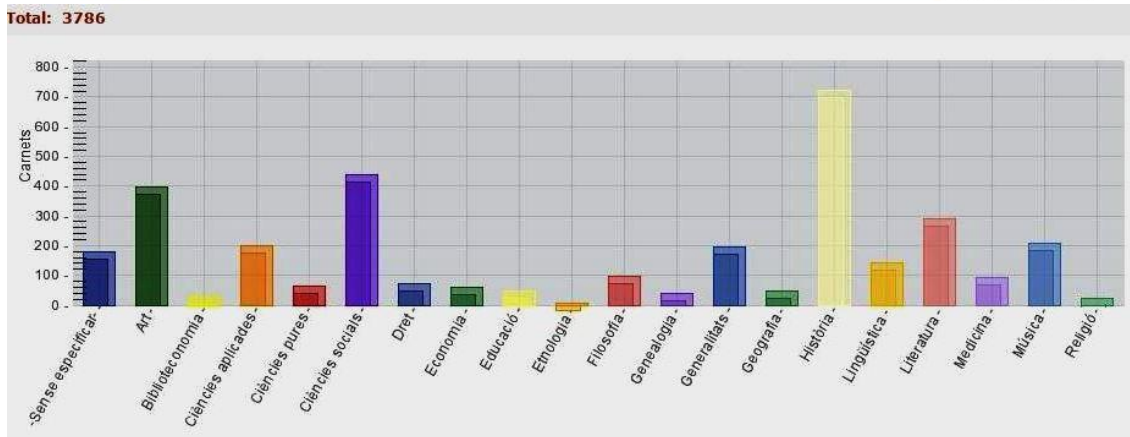
Per tenir accés a la BC els ciutadans han d'obtenir un passi o un carnet. La base de dades de lectors proporciona informació sobre l'àmbit de recerca dels nous lectors i el seu nivell d'estudis. Per altra banda, per tal de mesurar el grau de satisfacció dels usuaris amb els serveis de la BC, anualment es realitza una enquesta, que també proporciona dades sobre l'edat dels usuaris, la matèria de recerca i el seu nivell d'estudis.



14es JCID



Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya



Gràfic 1. Nombre total de carnets nous per tipus de matèria de consulta

Pel que fa a l'àmbit de recerca, segons la base de dades de carnets, destaca en primer lloc la història, seguida de les ciències socials i l'art. La xifra de passis és inferior, però la proporció és la mateixa.

Segons l'enquesta del 2014, s'observa que la major part dels lectors tenen entre vint-i-sis i seixanta-quatre anys. El grup més gran es troba en la franja d'edat entre vint-i-sis i trenta-nou, seguit per la franja de quaranta a seixanta-quatre. En canvi, els majors de seixanta-cinc anys, els jubilats que es podria pensar que tenen més temps per investigar, són un grup petit (12%) i encara ho és més el d'estudiants de batxillerat.

Pel que fa al nivell d'estudis, més de la meitat dels lectors tenen estudis superiors i fins a un 28% estudien o tenen el doctorat. A banda dels usuaris presencials, s'ha de tenir en compte els usuaris remots, molts dels quals segurament només consulten les col·leccions digitals de la biblioteca. D'aquests es tenen poques dades, només la procedència de les consultes. Les estadístiques indiquen que un 54% dels usuaris remots que consulten les col·leccions digitals procedeixen de Catalunya, mentre un 25% ho fa des d'Espanya, un 7% des de la resta d'Europa i 14% de la resta del món.

Aquests són els que anomenem usuaris externs. Ara bé, la biblioteca, com a centre de recerca, també té un altre tipus d'usuari, l'usuari intern, el personal de la Biblioteca que utilitza els fons per fer catalogació retrospectiva, per documentar les catalogacions i les adquisicions, per respondre consultes dels lectors, per preparar exposicions, per donar el servei de reproducció i per gestionar el préstec consorciat a les universitats (PUC).

4. Consulta de la col·lecció de la BC

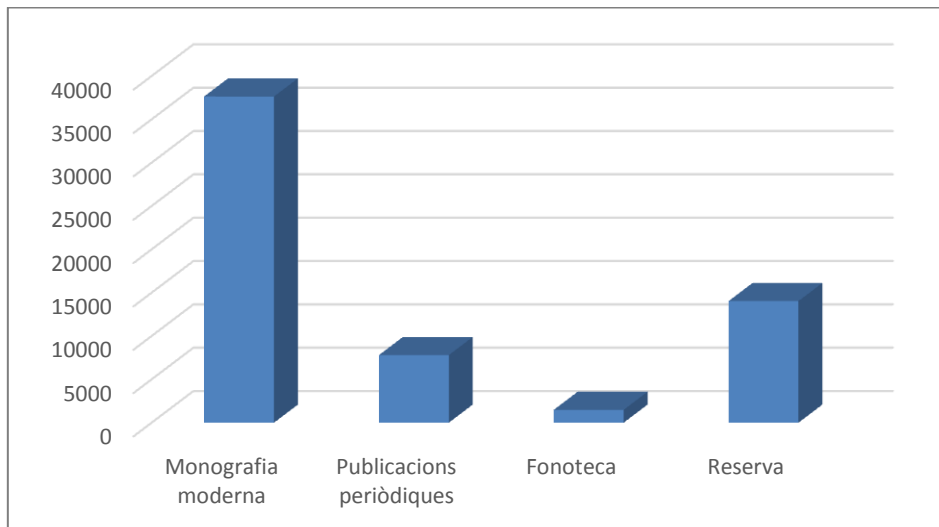


14es JCID



Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya

Amb l'objectiu de conèixer quins són els fons més consultats de la Biblioteca de Catalunya, s'han analitzat les estadístiques realitzades mensualment pel SAIOD durant els darrers anys. Les corresponents a l'any 2014 han estat el punt de partida per a l'estudi del fons general, en canvi els fons especials s'han analitzat durant un període més ampli comprès entre el 2010 i el 2014.



Gràfic 2. Peticions de documents el 2014 segons el programa de peticions de documents

La consulta de les monografies modernes representen un 62% del total de peticions, seguida per les peticions de Reserva o fons especials, amb un 23%. Les publicacions periòdiques tenen un 13% de consultes, i per últim es troben els enregistraments sonors i audiovisuals, amb un 2,4%.

4.1. Fons generals

L'anàlisi de la consulta del fons general s'ha fet a partir de les dades que proporciona el programa de petició de documents (Request), que l'Àrea de Tecnologia de la BC va elaborar el 2009, adaptant-lo a les necessitats del servei. La informació obtinguda és molt genèrica, perquè el fons general està organitzat per tipologia de document i cota topogràfica, no per matèries.

Els fons d'enregistraments sonors i audiovisuals són els que reben menys peticions, unes mil cinc-cents al llarg de l'any.



14es JCID

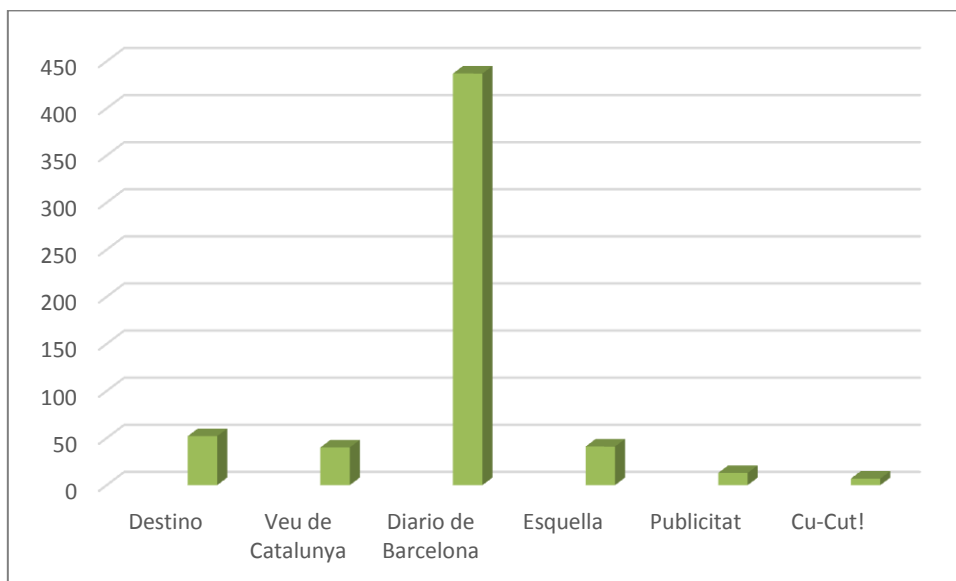


Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya

Sense entrar en detall, es pot dir que el fons de monografia moderna consultat el 2014 és de més de trenta-cinc mil obres, vint mil de les quals són llibres entrats a la biblioteca a partir de 1993, majoritàriament procedents del Dipòsit Legal. La resta de peticions correspon als fullets (separates, publicacions breus, etc.), al fons anterior a 1940 i a les biblioteques personals, com la de Badia i Margarit o J.V. Foix.

Les publicacions periòdiques, per altra banda, han rebut gairebé vuit mil peticions de consulta presencial. En aquest cas és important ressenyar les consultes que ha rebut ARCA (Axiu de Revistes Catalanes Antiques), que el 2014, amb 341 títols digitalitzats, va tenir més d'un milió de visites.

S'ha analitzat amb més detall una selecció de publicacions de caràcter històric. Totes es troben digitalitzades a ARCA, tret d'una.



Gràfic 3. Selecció de publicacions periòdiques catalanes de caràcter històric

La publicació que no es troba a ARCA és el *Diario de Barcelona*. Tot i que no es pot afirmar que la diferència de consulta sigui deguda només al fet que unes es trobin disponibles en obert a la xarxa, és bastant possible que en sigui una de les raons.

4.2. Fons especials

En el cas de l'anàlisi dels fons especials les dades no s'han extret del programa de petició de documents sinó del control diari de les peticions que realitza el personal bibliotecari. Aquest permet comptabilitzar les consultes fons a fons i diferenciar-les en funció del tipus d'usuari, intern (personal de la BC) o extern (investigadors).



14es JCID

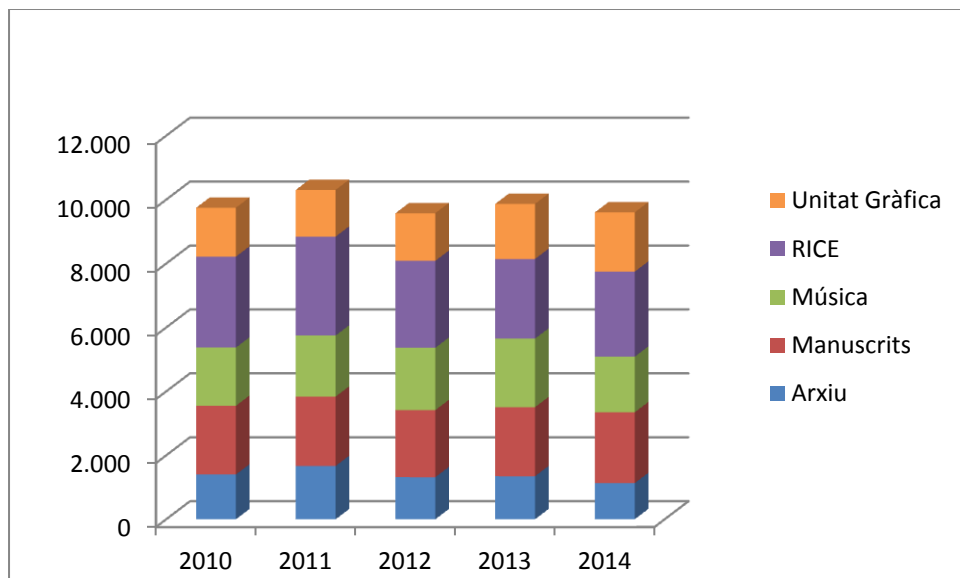


Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya

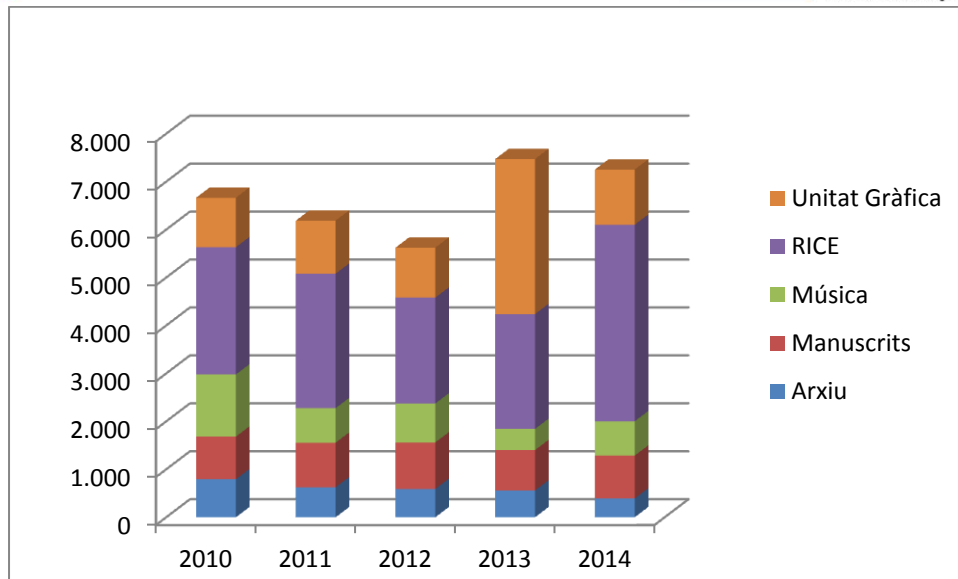
Com es pot veure, en alguns casos el comportament entre els dos grups d'usuaris és similar i el nombre de consultes de les col·leccions queda repartit amb bastanta paritat; en d'altres, s'observa una major demanda de determinats fons en funció del tipus d'usuari.

L'estudi dels fons consultats s'ha fet agrupant-los en cinc gran blocs, que coincideixen amb l'organigrama de la biblioteca: Unitat Gràfica, Reserva Impresa (RICE), Manuscrits, Música i Arxiu.

En els següents gràfics es pot observar com queden repartides les consultes segons la tipologia d'usuari, l'any i el fons.



Gràfic 4. Número de consultes realitzades pels investigadors, anys 2010-2014



Gràfic 5. Número de consultes realitzades pel personal de la BC, anys 2010-2014

Com es pot observar en els gràfics, un dels fons de la BC que ha acumulat més consultes durant el període de temps analitzat, tant per part dels investigadors com pel personal de la BC, és el de **RICE: 27.970 consultes**, el 51% de les quals les ha realitzat el personal de la biblioteca.

Les col·leccions de RICE més consultades per part dels investigadors són els Fullets Bonsoms, que encapçalen la llista de consultes durant 3 anys seguits –2010 a 2012– i també el 2014, seguits de la Reserva catalana Aguiló i de la Reserva general. Totes elles sumen 8.519 consultes de les 13.814 fetes només pels investigadors entre el 2010 i 2014, és a dir un 62% entre totes les col·leccions que integren aquest fons.

De la mateixa manera, les consultes realitzades pel personal de la BC no s'allunyen gaire de les comentades anteriorment. Les col·leccions més sol·licitades continuen sent els Fullets Bonsoms, en primer lloc entre els anys 2011 i 2013, i la Reserva catalana Aguiló, que experimenta un pic el 2014 amb més de mil cinc-cents consultes, el 38% del total. Darrera d'aquestes dues col·leccions, la demanda es diversifica i entren dins la llista dels fons més consultats la Reserva general (24% el 2013), els Incunables (12% el 2010) i la Reservat Prat (12% el 2014).

S'ha de tenir en compte, més enllà de l'interès que pugui tenir el contingut de les col·leccions dels Fullets Bonsoms i de la Reserva Catalana Aguiló, que es tracta dels fons més grans de RICE.

Les col·leccions que integren el fons d'**Unitat Gràfica** varen rebre **15.621 consultes**, repartides gairebé equitativament entre usuaris interns (49%) i externs (51%).

En aquest cas, tot i que destaquen algunes col·leccions per l'elevat nombre de consultes acumulades, com podria ser els llibres il·lustrats (16% de les peticions dels usuaris externs i el 13% de les dels interns), no s'observa una tendència repetida en el transcurs dels anys per part de cap dels grups d'usuaris. La demanda, en relació a la resta de fons de la biblioteca, és molt més heterogènia i es reparteix entre les diferents col·leccions: els gravats i els mapes encapçalarien la llista dels documents més consultats pels investigadors, amb un 12% i un 10% de les consultes respectivament. En canvi, la col·lecció de matrius representa un 34% de les consultes efectuades pel personal de la BC en aquest quinquenni, sobretot l'any 2013 (72% sobre el total de peticions).

En el cas dels fons de **Manuscrits**, amb un total de **15.319 consultes**, la tendència s'inverteix i són els investigadors qui realitzen la majoria de les consultes, un 70% sobre el total.

A banda del gruix de manuscrits, que reben un 62% de les consultes dels usuaris externs i un 83% dels interns, els fons personals constitueixen una part significativa de les consultes. Els més consultats són els fons de Lluís Pericot (7%) i Joan Estelrich (3%), en el cas dels investigadors, i la col·lecció d'autògrafs Ramon Borràs (2%), per part del personal de la BC.

Els fons de **Música** acumulen entre els anys 2010 i 2014 unes **13.556 consultes**, el 70% de les quals les van fer els investigadors.

Darrera la música manuscrita (55%) i la música impresa (16%), que encapçalen el rànquing de consultes fetes per tots els usuaris, tant els interns com els externs, destaquen els fons personals. Els llegats més consultats en aquest període de temps pels investigadors són el de Felip Pedrell (6,5% sobre el total) i Mn. Higiní Anglès (3%); en canvi, en el cas del personal de la BC, el ventall de llegats sol·licitats es diversifica i, al costat dels esmentats anteriorment, també trobem els fons de Frederic Mompou (2012 i 2014) i d'Enric Morera (2011).



14es JCID



Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya

Finalment, els fons d'**Arxiu** van ser un dels menys consultats, amb **9.826 consultes** acumulades en cinc anys, i amb un clar predomini de la consulta feta per l'usuari extern (70%).

La consulta de la col·lecció de pergamins de la BC resulta d'alt interès tant per l'usuari intern (25% del total de consultes) com per l'extern (20%), sobretot durant el període 2010-2013. Això sí, mentre que l'investigador es decanta per la consulta dels pergamins i del fons de la Junta de Comerç (16%), el personal de la BC afegeix a la seva llista de fons més consultats l'arxiu del Marquesat de Moja (25%) i l'arxiu de l'Hospital de la Santa Creu (20%).

5. Diferents usos de la col·lecció

Els usuaris utilitzen les col·leccions amb les finalitats més diverses, i és impossible conèixer-les totes. Les més habituals són la consulta per investigar, llegir, elaborar treballs, obtenir dades concretes, etc., i el préstec. De la primera no tenim cap xifra, més enllà del número de consultes; en el segon cas, el préstec, tant el personal, com l'interbibliotecari o consorciat, sí que tenim dades, però com que es tracta d'un ús normal de les biblioteques, no les analitzarem.

Els usos que es comenten, tant per part dels investigadors com del personal intern, són l'ús públic de les reproduccions dels documents, les exposicions i les mostres de documents a les visites.

5.1. Ús públic

Tot i ser un centre de recerca, la singularitat i peculiaritat de les col·leccions de la biblioteca fan que sovint se sol·liciti la reproducció de determinades obres o part d'elles per utilitzar-les en exposicions, publicacions, documentals, material de difusió, etc. És la difusió pública de les col·leccions.

Al llarg de l'any 2014 s'han rebut cent seixanta-set peticions per a ús públic de reproduccions de documents de la BC.

Un anàlisi d'aquestes peticions ens mostra que els particulars, que suposen un 25% dels sol·licitants, utilitzen les imatges sobretot en llibres o articles de revista, tesis o treballs de màster, ponències o actes de congrés i publicacions a Internet (web o blog).



14es JCID



Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya

Les peticions de les diferents administracions públiques (ajuntaments, Diputació de Barcelona, Generalitat, Ministerio de Cultura) representen un 11%. Destaquen els ajuntaments, amb catorze peticions, vuit de les quals són per a exposicions.

Només un 9,5% de les peticions vénen d'editorials i sempre amb la finalitat d'editar llibres, tret d'un cas que es una discogràfica que edita un CD.

Pel que fa a la finalitat, un 30,5% de les peticions són per a exposicions o catàlegs d'exposicions. I un 30% són per a utilitzar en un llibre, un 7% per revistes i un 9% a xarxes socials (blogs, webs, etc.).

Pel que fa als fons reproduïts, són molt variats, i es fa difícil establir una classificació. El material gràfic explícit (fotografies, gravats i cartells) representa un 35% de tot el fons sol·licitat. No es pot saber, tanmateix, si a més el material reproduït de llibres i revistes són imatges gràfiques o text.

Dins el material gràfic destaca la petició de reproduccions del Fons Salvany (7%). Es tracta d'una col·lecció que està digitalitzada íntegrament i accessible a la Memòria Digital de Catalunya.

Un altre dels fons que ha rebut més sol·licituds és el dels Fullets Bonsoms, amb 10 peticions, un 6%. S'ha vist que la consulta d'aquest fons ha estat la més alta entre els fons de RICE al llarg dels anys 2010-2014. Seria interessant saber si la demanda d'ús públic ha estat la mateixa tots aquests anys, o el fet de ser una documentació de primera mà bàsica per explicar els fets relacionats amb el 1714 ha incrementat especialment el seu ús.

5.2. Exposicions internes i externes

La Biblioteca de Catalunya ha organitzat en el transcurs del 2014 setze exposicions dins de les seves instal·lacions, amb un total de nou-cents onze documents exposats, i n'ha prestat cent trenta-cinc a altres institucions per ser mostrats en vint exposicions.

El recompte de documents sol·licitats per a les exposicions internes i externes ens mostra quines són les col·leccions més demanades pels seus comissaris.

A trets generals la majoria dels documents exposats provenen del fons general (20%) i dels fons de Música (19%), seguits pels fons de Manuscrits i Reserva Impresa.

Procedència	Documents servits	% s/total
-------------	-------------------	-----------



14es JCID



Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya

Fons general	214	20%
Música	194	19%
Hemeroteca	156	15%
RICE	137	13%
Manuscrits	136	13%
Unitat Gràfica	97	9%
Fonoteca	83	8%
Arxiu	29	3%
Total	1046	100%

Taula 1. Total de documents de la BC exposats durant el 2014 (exposicions internes i externes)

En el cas del préstec per a exposicions (externes), les col·leccions procedents d'Unitat Gràfica i Hemeroteca són les més sol·licitades, encara que hi ha poca diferència entre totes elles:

Procedència	Documents servits	% s/total
Unitat Gràfica	29	21%
Hemeroteca	29	21%
Fons general	27	20%
RICE	24	18%
Manuscrits	18	13%
Arxiu	5	4%
Música	2	1%
Fonoteca	1	1%
Total	135	100%

Taula 2. Documents de la BC prestats a exposicions externes durant el 2014

No és cas de les exposicions realitzades dins la BC, on els comissaris trien majoritàriament els fons de Música i els fons generals.

Procedència	Documents servits	% s/total
Música	192	21%
Fons general	187	21%
Hemeroteca	127	14%
Manuscrits	118	13%
RICE	113	12%
Fonoteca	82	9%
Unitat Gràfica	68	7%
Arxiu	24	3%



14es JCID



Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya

Total	911	100%
--------------	-----	------

Taula 3. Documents de la BC exposats a la biblioteca durant el 2014 (Espai Zero i Sala d'exposicions)

5.3. Visites realitzades a la BC

Entre els serveis que ofereix la BC destaquen les visites. Aquestes s'ofereixen a un públic amb interessos i procedència diversos: des de les visites escolars fins a les universitàries, passant també per un perfil més professional.

En alguns casos, sobretot en les visites per a les universitats o per a professionals, s'ofereix una mostra de documents de la BC relacionats amb el seu àmbit d'interès. El recompte d'aquests documents és també una font d'informació de primera mà per conèixer l'ús que fa de la col·lecció aquest tipus d'usuari que, normalment, és aliè als serveis de la biblioteca.

Seguint els criteris anteriors, s'han comptabilitzat els documents servits a les visites realitzades pel SAIOD i s'han classificat en funció de les diferents seccions i unitats de la BC, tal i com es pot observar en el següent quadre:

Procedència	Documents servits	% s/total
RICE	36	27%
Unitat Gràfica	36	27%
Fons general	29	22%
Arxiu	25	19%
Manuscrits	4	3%
Hemeroteca	3	2%
Música	1	1%
Total	134	100%

Taula 4. Documents servits a les visites organitzades des del SAIOD, any 2014

La procedència dels documents més sol·licitats són els fons de Reserva Impresa i Unitat Gràfica, seguits del fons general.

6. Conclusions

Al llarg d'aquestes pàgines els números han parlat i s'ha presentat una radiografia del fons que els usuaris presencials de la biblioteca han consultat al llarg de tot el 2014, i



14es JCID



Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya

en alguns casos l'ús que n'han fet. El fons general modern –especialment les monografies, i dins d'aquestes el Dipòsit Legal– és el que ha tingut més demandes, seguit per els fons especials o de Reserva. Podem dir que la missió de la BC –recollir, conservar i difondre el patrimoni català– adquireix tot el seu sentit en l'ús que els seus usuaris –presencials i remots– fan de la col·lecció que custodia.

Per altra banda, tot i que l'objectiu d'aquesta comunicació és bàsicament descriptiu, pensem que és interessant plantejar algunes millores que han sorgit o poden sorgir arran de l'anàlisi de l'ús de la col·lecció.

Propostes de digitalització. El programa de petició de documents permet detectar l'ús intensiu d'algun document concret. Quan això passa es proposa la seva digitalització, amb l'objectiu de preservar el document, per una banda, i afavorir el seu ús, per una altra. Aquest ha estat el cas, per exemple, de la col·lecció de pergamins, utilitzada per estudiants de la UAB per fer pràctiques de transcripcions, o els manuscrits Ms. 729 i M 387.

Una nova proposta, arran dels resultats observats, seria la digitalització del *Diario de Barcelona*.

Efemèrides. Les efemèrides relacionades amb els fons que la biblioteca custodia habitualment n'incrementen l'ús, amb finalitats d'investigació, però també per reproduir-lo o exposar-lo. És el cas dels fons de compositors com Enric Morera i Enric Granados, o els documents relacionats amb el 1714, com els Fullets Bonsoms.

Per aquest motiu, avançar-nos a les efemèrides i elaborar una correcta planificació d'aquestes, ens permetrà avaluar l'estat de conservació dels documents i revisar la seva descripció al catàleg i als inventaris. D'aquesta manera es pot millorar el servei ofert i facilitar la consulta dels documents.

Personal intern. El personal intern és un gran usuari de la col·lecció de la biblioteca: la preparació d'exposicions internes (nou-cents onze documents exposats, que implica la revisió de molts més), les peticions de préstec consorciat (més de dos mil documents gestionats), les visites, les consultes per catalogar, adquirir, informar els usuaris, etc. L'anàlisi de les dades ha mostrat un ús intensiu de la col·lecció per part d'aquests usuaris, que fa plantejar la possibilitat d'establir canvis de procediment a l'hora de gestionar els documents (peticions i lliurament); un exemple podria ser una



14es JCID



Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya

via alternativa de peticions o uns horaris preestablerts per fer les peticions, amb l'objectiu de millorar l'eficàcia i eficiència del servei.